

Høringsinnspill om statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet 2017

Forum for Utvikling og Miljø (ForUM), et nettverk av 50 norske organisasjoner, takker for muligheten til å gi innspill til statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet for 2017.

I fjor vedtok verdens ledere og Stortinget to viktige avtaler for jordas framtid: Klimaavtalen i Paris og en ambisiøs Agenda 2030 – FNs bærekraftsmål. Sivilsamfunnet er partnere og pådrivere for å omsette ord til handling. Under viser vi hvordan vi mener disse forpliktelsene bør gjenspeiles i budsjettet for 2017. Se også vår tverrfaglige [innspillsrapport med forslag til hvordan alle 17 bærekraftsmål kan nås med og i Norge](#) innen 2030, og vårt [innspill til klimatoppmøtet COP22 i Marrakech](#).

1) FNs bærekraftsmål i nasjonalbudsjettet:

Norges oppfølging av FNs bærekraftsmål står omtalt i nasjonalbudsjettet, i kapittel 7, og også i individuelle proposisjoner. Vi er glade for at bærekraftmålene nå er inne i budsjettet. Bærekraftmålene legger rammen for en bærekraftig utvikling i Norge, og det er riktig av regjeringen å gi dem en sentral plass i budsjettet. Som eneste rapportering på bærekraftmålene er imidlertid rapporteringen i nasjonalbudsjettet for svak. Det trengs en mer omfattende rapportering på bærekraftmålene som tar for seg samtlige delmål. Det kan også gjøres tydeligere og mer oversiktlig i framtidig rapportering hvor i statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet de ulike konkrete tiltakene for oppnåelse av bærekraftmålene omtales.

Mens Norge ligger godt an til å nå mange av bærekraftmålene har vi utfordringer med å nå andre, særlig, men ikke utelukkende, på miljøområdet. Skal Norge kunne gi sitt rettmessige bidrag i kampen mot miljøødeleggelser og globale klimaendringer, er det avgjørende at norsk politikk legger sterke føringer for det grønne skiftet. Det er bred støtte for dette i befolkningen. Etter vårt syn framgår det imidlertid ikke klart hvordan regjeringen skal lykkes med dette. Eksempler:

- **Bærekraftsmål 12 om bærekraftig produksjon og forbruk:** Regjeringen vedgår at Norge har utfordringer med å redusere matsvinn, men understreker ellers at «*Noreg har omfattande lovverk og verkemiddel for å sikre god forvaltning av fornybare og ikkje fornybare naturressursar på land og til havs og fremje ein meir effektiv ressursbruk, i tråd med mål 12*». ¹ Imidlertid er Norge blant de 20 landene som overgår jordens tåleevne lengst, ifølge beregninger av økologisk fotavtrykk fra Global Footprint Network. Skal alle ha samme forbruk av naturressurser som en gjennomsnittsnordmann trengs det mer enn to jordkloder.
- **Bærekraftsmål 13 om klima:** Regjeringen skriver at «*Norge er blant landene som har lavest utslipp av klimagasser per produsert enhet*», ² men nevner ikke at de samlede norske

¹ Klima- og miljødepartementets Prop. 1 S (2016–2017), side 34.

² Meld. St. 1 (2016–2017) Nasjonalbudsjettet 2017, side 155.

klimagassutslippene øker.³ Analyser fra ForUMs medlemmer og fra forskere, deriblant ved [CICERO](#), viser at Norges klimaforpliktelser ikke er i nærheten av å innfris med årets budsjett.

- **Bærekraftsmål 14 om hav:** Forums medlemmer er positive til regjeringens havinitiativ på blant annet marin forsøpling og nye midler til havbistand, men det er ikke klart for oss hva som skal gjøres for eksempel på delmålet om marint vern som Norge ligger langt fra. Vi frykter også at den viktige havsatsingen kan undergraves for eksempel ved dumping av miljøfarlig gruveavfall i Førdefjorden i strid med miljøfaglige råd, og ved åpning for oljeleting i sårbare områder ved Lofoten, Vesterålen og Senja på tvers av samarbeidsavtalen med Venstre og KrF.
- **Bærekraftsmål 7 om ren energi:** Her skriver regjeringen at målet «*enten er oppnådd nasjonalt eller i tråd med norsk politikk og nasjonale mål*».⁴ Teksten problematiserer ikke hvordan olje-Norge faktisk bidrar til klimaproblemet. Heller ikke i rapporten til Stortinget om samstemt politikk for utvikling 2016 (Utenriksdepartementets prop. 1 kapittel 13) synliggjøres slike interessekonflikter: Regjeringen rapporterer der kun på Bærekraftsmål 16 om fredelige, rettferdige og inkluderende samfunn.

For å nå bærekraftsmålene kreves en god helhetlig analyse, framtidsrettet omstilling, politisk vilje, samstemthet, langsiktighet, bredt samarbeid og en tydelig plan. På dette grunnlaget utarbeider land som Sverige, Tyskland og Finland nasjonale handlingsplaner for å sikre at de trinnvis når målene innen 2030. Vi er glade for at Utenriksminister Børge Brende har kunngjort at det kommer en [stortingsmelding om hvordan norsk utviklingspolitikk skal bidra til å oppnå bærekraftmålene](#) i 2017. Imidlertid trenger vi også en strategi for nasjonal oppnåelse.

ForUM anmoder derfor komiteen om å be regjeringen om å:

- **Konsultere Stortinget og sivilsamfunnet for å utarbeide en nasjonal handlingsplan med klare tiltak for hvordan FNs bærekraftsmål skal oppnås trinnvis fram til 2030, og sikre bred og mer stabil politisk forankring og langsiktighet, samt styrke rapporteringen.**

2) Slik kan Norge bidra til klimamålene i Paris-avtalen:

Til tross for farlige klimaendringer øker norske utslipp. Climate Action Tracker rangerer Norges klimamål på 40% utslippsreduksjon innen 2030 som «medium»,⁵ som tilsvarer et nivå som *ikke* gjør oss i stand til å begrense global oppvarming til 1,5-2°C som Paris-avtalen forplikter oss til. Dette er ikke i tråd med Norges rettmessige ansvar, eller gitt vår enorme oljebaserte rikdom og store kapasitet.

Forum anmoder derfor komiteen om å be regjeringen om følgende:

- **At Norges klimamål styrkes betraktelig, i tråd med vitenskapelige anbefalinger for å unngå oppvarming på over 1,5°C, og et fossilfritt Norge i 2040.** Et revidert mål bør annonseres senest på klimatoppmøtet COP24 i 2018.
- **Så mye som mulig må gjøres hjemme, i tillegg til bidrag utenlands, uten offsetting. Implementeringen må begynne nå, vi kan ikke vente på en EU-avtale:** Detaljene kan

³ Klima- og miljødepartementets Prop. 1 S (2016–2017), side 13 og 22.

⁴ Meld. St. 1 (2016–2017) Nasjonalbudsjettet 2017, side 153.

⁵ Climate Action Tracker. 2016. <http://climateactiontracker.org/countries.html>

forhandles i EU frem til 2021, mens et karbonbudsjett med 66% sjans for å holde global oppvarming under 1,5°C med dagens utslipp, ifølge tall fra FN's klimapanel IPCC, vil være oppbrukt om fire år.⁶

- **Kap. 1482, post 01 og 73: Klima- og skogsatsingen bør inflasjonsjusteres i årlige budsjetter, og trappes gradvis opp fra dagens bevilgningsnivå på 3 milliarder kroner.** Regjeringen bryter med egne ambisjoner og Stortingets vedtak når regnskogsatsingen foreslås redusert til 2,8 milliarder. Siden klimaforliket i 2008 har ambisjonen vært å bruke 3 milliarder kroner årlig fram til 2020. Årets kuttforslag bryter også med et vedtak i Stortinget fra 2013 om nivået på regnskogsatsingen. Det lave ambisjonsnivået gjør at Norge ikke kan inngå samarbeid med viktige og nye land som for eksempel Myanmar, der skogen er under hardt press.
- **Tilleggsproposisjon: Utslippskonsekvensene av statsbudsjettet bør tallfestes gjennom sektorvise karbonbudsjetter.** Det må være mulig å vurdere de helhetlige konsekvensene av statsbudsjettet sett i lys av Norges internasjonale forpliktelser om å begrense jordas temperaturstigning til 1,5-2°C. Det har imidlertid vært stor usikkerhet og mye debatt rundt klimavirkningene av regjeringens forslag til statsbudsjett. Det er avgjørende at vi blir i stand til å telle klimagassutslipp like bra som vi er i stand til å telle penger når viktige beslutninger skal tas. For å klargjøre konsekvensene av forslaget til statsbudsjett bør regjeringen legge fram en tilleggsproposisjon for å gi Stortinget best utslippsframskriving som inkluderer alle utslipp fra norsk økonomisk sone per sektor, og tilgjengelig informasjon om klimakonsekvensene av budsjettet. Denne bør inneholde en inkludert kvotepliktig sektor. Dette gjelder også forsvarets virksomhet både nasjonalt og internasjonalt.

Norges bidrag til klimafinansiering i utviklingsland står ikke i forhold til Norges historiske ansvar eller økonomiske kapasitet. Klimafinansieringen som helhet må økes til det nivået de rike landene har forpliktet seg til.

ForUM anmoder derfor komiteen om å be regjeringen om følgende:

- Å gå inn for økende klimafinansiering i årene som kommer, med mål om **1 % av BNI til klimatiltak i utviklingsland fra 2020**, i tillegg til at 1% av BNI går til tradisjonell bistand.
- **Kap. 166, post 74 Fornybar energi: Regjeringen bør opprette et helhetlig og ambisiøst program for småskala fornybar energiløsninger.** Dette vil levere på FN's bærekraftsmål 7, 13 og 15: alle skal ha tilgang til bærekraftig energi som de har råd til, klimaendringer skal bekjempes, økosystemer skal bevares, og avskoging skal hindres.

Vi takker Energi- og miljøkomiteen for oppmerksomheten og ønsker dere lykke til.

⁶ CarbonBrief. 2014. Six years worth of current emissions would blow the carbon budget for 1.5 degrees. <http://bit.ly/1RkZMzl>